

Dino Buzzati: Orvosnál

Orvoshoz mentem, időszakos vizsgálatra: szokásommá vált ez, amióta betöltöttem a negyvenet.

Az orvos, Carlo Trattori, régi barátom, kívül-belül ismer már.

Szürke, ködös őszi délután, nemsokára beesteledik.

Alighogy belépek a szobájába, Trattori fürkésző pillantást vet rám, majd elmosolyodik:

- De hiszen te remek bőrben vagy! Szinte rád se lehet ismerni... kivált, ha belegondol az ember, milyen nyúzott volt a képed még alig néhány éve is.

- Így van. Nem emlékszem, hogy valaha is ilyen jól éreztem volna magam.

Rendszerint akkor megy az ember doktorhoz, ha nincsen jól. Most viszont azért kerestem föl a barátomat, mert jól vagyok, sőt remekül. S valami új elégtételfélét is érzek Trattori irányában: mindeddig neurotikusnak ismert, szorongásosnak, századunk valamennyi fő lelki betegségétől megpróbált szerencsétlen alaknak.

De most jól vagyok. Néhány hónapja egyre jobban. Immár nem fordul elő, soha többé elő nem fordulhat, hogy a reggeli ébredéskor, amikor a nagyváros szomorú, halotti szürkésége beszívárog a redőnyök résein öngyilkos tervek foganjanak az agyamban.

- Megvizsgáljalak? Van értelme? - mondja. - Ezúttal potyán jutnék a honoráriumhoz.

- Hát, ha már itt vagyok...

Levetkőzőm, végigfekszem a vizsgálóasztalon, ő megméri a vérnyomásomat, meghallgatja a szívemet, tüdőmet, megvizsgálja a reflexeimet. Nem szól egy szót se.

- Nos? - kérdem.

Trattori vállat von, válasza se méltat. Csak néz. Úgy, mintha nem ismerné már unásig a képemet. Végre mégis megszólal:

- Azért áruld el: mi van a képzelődéseiddel, a klasszikus képzelődéseiddel? Az agyrémeiddel? Nálad meggyötörtebb pasast még életemben nem láttam. Csak nem akarod elhitélni velem...?

Leintem, határozottan, energikusan:

- Tabula rasa. Tiszta lap. Tudod te, mi az a semmi?

Még az emléke sem kísért! Mintha más ember volnék.

- Mintha más ember volnál... - visszhangozza Trattori vontatottan, gondolataiba mélyedve.

Odakint közben megsűrűsödött, összeállt a füstköd. Öt óra van még csak, de lassanként sötétedik már.

- Emlékszel?... - mondom - emlékszel még, hogy éjjel egykor, kettőkor is rád törtem olykor, hogy kiönthessem neked a lelkemet? Te meg hallgattad a nyavalygásomat, pedig olyan álmos voltál, majd lefordultál a székről. Szégyellem magam, ha csak rágondolok is. Milyen hülye voltam, csak most látom, milyen rettenetesen hülye voltam.

- Hm, ki tudja.

- Tessék?

- Semmi. Hanem válaszolj, de őszintén: most boldogabb vagy, mint akkor?

- Boldogság! Micsoda nagy szavak!

- Na jó, mondjuk... elégedett, derűs, jókedvű?

- Hát persze hogy jobb kedvű vagyok most.

- Mindig panaszkodtál, hogy a családban, a munkában, az emberek között magányosnak érzed magad, elszigeteltnek, elidegenedettnek... Egyszóval mindez a múlté?

- A múlté bizony! Először történik meg az életemben, hogy... hogy is mondjam?... hogy végre úgy érzem: beilleszkedtem a társadalomba.

– Teringettél! Gratulálok. Ennek pedig biztonságérzet a következménye, ugye? Tiszta lelkiismeret.

– Ugratni akarsz?

– Eszem ágában sincs. És mondd csak: rendszeresebben élsz, mint azelőtt?

– Nem tudom. Talán.

– Tévét nézel-e?

– Majd minden este. Irmával szinte sose járunk el hazulról.

– Hát a sport érdekel-e?

– Nevetni fogsz: kezdek szurkolóvá válni.

– És melyik csapatnak szurkolsz?

– Természetesen az Internek.

– Pártállásod?

– Miféle pártállásom?

– Hát a politikai.

Fölállok, odamegyek hozzá, a fülébe súgok egy szót.

Mire ő:

– Minek ez a titokzatoskodás? Mintha nem tudna róla mindenki.

– Megbotránkoztattalak?

– Ugyan. Mindennapi dolog ez már a polgárság, körében. És a kocsi? Szeretsz autót vezetni?

– Rám se ismernél, ha most látnál a volánnál. Tudod, milyen csiga voltam azelőtt. Nos, múlt héten négy óra tíz perc alatt tettem meg az utat Rómától Milánóig. Stopperral ellenőrizve... De szabad tudnom, mi ez a vallas? Trattori leveszi a szemüvegét. Ültében az asztalra könyököl, kezét összekulcsolja.

– Akarod tudni, mi történt veled?

Döbbsenten nézek reá. Csak nem valami szörnyű betegség tüneteit fedezte föl rajtam?

– Hogy mi történt velem? Nem értelek. Találtál valamit?...

– Találtam. Végtelenül egyszerű dolgot. Meghaltál.

Trattori nem valami tréfás kedvű ember, a rendelőben meg éppenséggel nem szokott

viccelődni.

- Meghaltam? - hebegem értetlenül. - Hogyhogy meghaltam? Valami gyógyíthatatlan betegség?...

- Csudát betegség. Nem azt mondtam, hogy meg kell halnod. Csak azt, hogy meghaltál.

- Miket beszélsz összevissza? Hiszen az imént magad jelentetted ki, hogy az egészség élő szobra vagyok!...

- Egészségesnek egészséges vagy. Mint a makk. De meghaltál. Hozzá hasonultál, hozzáidomultál a társadalomhoz, testestül-lelkestül beleilleszkedtél, beleolvadtál, eggyé váltál vele, immár nyugalom az osztályrészed, lelki egyensúly, biztonságérzet. Hullá vagy.

- Á, így érted? Még jó. Metafora, hasonlat... Alaposan rám ijesztettél!

- Nem is annyira metafora. A testi halál örök jelenség, végeredményben igencsak banális. De van más halál, s olykor még rosszabb. A személyiségről való lemondás, utánczás, a mimikri tökélyre emelt készsége, meghódolás a környezetnek, önmagunk föladása... De hát nézz körül. Beszélj az emberekkel. Nem veszed észre, hogy legalább hatvan százalékuk halott?

S ez a százalékarány évről-évre csak növekszik. Kihunytak, legyalultak, igába hajtottak. Mind ugyanazt kívánja, ugyanarról beszélget, a gondolata is egy és ugyanaz valamennyinek. Undorító tömegkultúra.

- Mesebeszéd. Most, az egykori szorongások, lidércnyomások nélkül sokkal inkább érzem, hogy élek, mint valaha, sokkalta előbb vagyok most, amikor megnézek egy meccset, vagy amikor tövig nyomom a gázpedált.

- Szegény Enrico. Áldottak a te egykori szorongásaid.

Hát ebből elegendem van. Most már igazán idegesít ez az ember.

- Nos, ha meghaltam, mivel magyarázod, hogy sose adtam el annyi szobrot, mint épp ebben az utolsó esztendőben. Ha olyan agyalágyult volnék, mint ahogy mondod...

- Nem agyalágyult. Halott. Hatalmas országok vannak manapság, melyeknek egész lakossága halott. Több száz millió hullá. Dolgoznak, építenek, terveznek, kitalálnak, szörnyűségesen sokat tesznek-vesznek. És boldogok, elégedettek. De halottak, szegénykéik.

Mikroszkopikusan parányi kisebbség a kivétel: ezek azt csinálnak, amit csinálni akarnak, azt szeretik, amit szeretni akarnak, s abban hisznek, amiben hinni akarnak. A többi: akár azok a bizonyos jobblétre szenderült bennszülöttek az Antillákon: a varázslók föl- föltámasztják s kihajtják őket a földekre dolgozni. Ami pedig a szobraidat illeti, épp a siker, amiben csak most van, egykor annál kevésbé volt részed, igen, pontosan a sikered bizonyítja legjobban, hogy meghaltál.

Alkalmazkods, számítgatsz, tájékozódol, lépést tartasz; letörted a tűskéidet, levontad a zászlóidat; a bolond, a lázongó, az ábrándokban ringatózó ámított és önámító Enrico benyújtotta lemondását. Ezért tetszel most a közönségnek, a tömegnek, a halottak tömegének.

Fölugrok. Nem bírom tovább.

- És te?! - kiáltok rá dühösen. - Magadról miért nem beszélsz?

- Én? - ingatja szomorúan a fejét. - Hát persze. Meghaltam én is. Sok-sok éve már. Hogyan bírna ellenállni az ember egy ilyen városban? Hulla vagyok bizony magam is. Csak hát nekem maradt egy kis résem... talán a szakmai becsület tartatta meg velem... s ezen a szűk kis résen még sikerül kilátnom a világra.

Most már igazán beesteledett. A szépséges ipari füstköd ólomszínre váltott. Az ablakon át épp csak hogy kivehető immár a szemközti ház.

Fordította: Telegdi Polgár István

Forrás: szepi.hu